

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Bibliotheek

Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM:

Bhagoe Kamenie

verleent wel / niet aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar / zijn Drs. / B.Sc. / M.Sc. afstudeerscriptie online beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum,

18 December 2020

Handtekening

Bhagoe

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

Faculteit der Juridische wetenschappen

**DE INBESLAGNAME VAN DE 19,5 MILJOEN EURO DOOR
HET OPENBAAR MINISTERIE VAN NEDERLAND**

Thesis ter verkrijging van de graad van Bachelor of Laws (LLB)

Bachelor Opleiding Rechten

Bhagoe, Kamenie Z.

Begeleider: Mr. J. Kasdipowidjojo

Paramaribo, December 2020

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

AFKORTINGEN

INLEIDING	4
1. DE INVLOED VAN WITWASSEN OF HET FINANCIËEL STELSEL EN DE STRAFBAARSTELLING HIERVAN	7
1.1 INLEIDING	7
1.2 HET FENOMEEN WITWASSEN	7
1.3 WITWASSEN EN HET FINANCIËLE STELSEL	9
1.4 DE SURINAAMSE WITWASWETGEVING	11
2. PROCEDEREN TEGEN VREEMDE STATEN	18
2.1 INLEIDING	18
2.2 HET BEGINSEL VAN STAATSIMMUNITEIT EN IMMUNITEIT VAN EXECUTIE	18
2.3 JURISPRUDENTIE MET HET LEERSTUK VAN IMMUNITEIT	22
2.4 SAMENVATTING UIT DE JURISPRUDENTIE	25
3. DE REIKWIJDTE VAN STAATSIMMUNITEIT VOOR CENTRALE BANKEN	28
3.1 INLEIDING	28
3.2 SCHETS EN UITLEG VAN DE CASUS CBVS VS OM NEDERLAND	28
3.3 STAATSIMMUNITEIT	31
3.3.1 STAATSIMMUNITEIT EN STRAFPROCEDURES	31
3.3.2 ‘PAR IN PAREM NON HABET IMPERIUM’	33
3.4 HET BEGINSEL VAN STAATSIMMUNITEIT VOOR CENTRALE BANKEN	34
3.5 GOEDEREN DIE DE CENTRALE BANK VOOR DERDEN HOUDT OF BEHEERT	37
CONCLUSIE	
LITERATUURLIJST	

VOORWOORD

Na de voltooiing van mijn B-1 en B-2 vakken, zag ik in het thema “De strijd tegen witwassen” als een mooi thesis-onderwerp. De gevarieerde aspecten van dit thema vormen een goede weerspiegeling van mijn bachelor opleiding. Vanuit deze invalshoek heb ik mijn thesis opgesteld. Gedurende het schrijfproces zijn er ontwikkelingen geweest in wet, regelgeving, zowel op internationaal als op nationaal niveau. Ook heeft zich een actueel incident voorgedaan, waardoor mijn interesse voor dit onderwerp gegroeid is.

Als auteur heb ik als gevolg van voortdurende ontwikkelingen en wijzigingen mijn perspectieven moeten verleggen. Ik heb in mijn thesis zoveel mogelijk rekening proberen te houden met de huidige en toekomstige wet- en regelgeving en de praktijk van het bankwezen. Deze ontwikkelingen getuigen ervan dat de strijd van het bankwezen tegen witwassen en het internationaal gewoonterecht evolueert en aandacht behoeft. Ik ben verheugd om u als lezer mijn thesis te mogen presenteren. Ik hoop met deze thesis u als lezer bekend te maken met de Internationale regelgeving en de rol van de Centrale bank van Suriname vanuit een juridische oogpunt in de strijd tegen het herkrijgen van inbeslaggenomen gelden door vreemde staten.

Ter afsluiting wil ik dit voorwoord gebruiken om mijn persoonlijke en welgemeende dank te uiten aan allen die mijn persoonlijke ontwikkeling, gedurende mijn universitaire studie, mede mogelijk hebben gemaakt. Mijn dank gaat allereerst uit naar mijn liefdevolle ouders en naasten. Zij hebben in een vertrouwde en stimulerende omgeving mij de mogelijkheid geboden om mijzelf verder te ontwikkelen. Verder wil ik Edelachtbare Rechter J. Kasdipowidjojo en Mr S. Nabibaks, Mr E. Naarendorp als thesiscoördinatoren en thesisbegeleiders bedanken voor de waardevolle kennis en vaardigheden die ik gedurende mijn opleiding verder heb mogen ontwikkelen en de optimale begeleiding die ik gedurende het schrijven van mijn thesis heb mogen ontvangen. Bij deze leg ik u met enige trots mijn thesis ter beoordeling voor.

Datum: December 2020

Naam: Bhagoe Kamenie Zafira

AFKORTINGEN

CAFT	Caribbean Financial Action Task Force
CBvS	Centrale bank van Suriname
CARICOM	The Caribbean Community and the Common Market
FATF	Financial Action Task Force
FIOD	Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst van de Nederlandse Belastingdienst
FIU	Financial Intelligence Unit Suriname
HR	Hoge Raad der Nederlanden
IGH	Internationaal gerechtshof
IMF	Internationaal Monetaire Fonds
IPUR	Internationaal publiekrecht
NKB	National Bank of Kazakhstan
OM	Openbaar Ministerie
OM NH	Openbaar Ministerie van Noord Holland
Rv	Burgerlijke rechtsvordering
VN	Verenigde Naties
VN-Verdrag	Verdrag van de Verenigde Naties
Wet AB	wet Algemene beginselen
Wet MOT	Melding Ongebruikelijke Transacties

INLEIDING

Staatsimmunititeit ook wel de jokerkaart die een vreemde staat speelt wanneer deze zich niet voor een vreemde rechter wil verantwoorden (immunititeit van jurisdictie), of wil voorkomen dat verhaal wordt genomen op zijn in het buitenland bevindende eigendommen (immunititeit van executie).

In Suriname, waar mede in/met euro's betaald wordt, ontstaat sinds jaar en dag een groot overschot aan contante euro's. De overvloedige contante euro's komen, al dan niet door tussenkomst van lokale wisselkantoren (cambio's), terecht bij de Surinaamse handelsbanken. Om de contante middelen weer op bruikbare wijze toe te voegen aan de liquide middelen van de banken, dienen deze giraal te worden gemaakt. De Centrale Bank van Suriname verzendt sinds enkele jaren eurobiljetten van Surinaamse handelsbanken onder haar verantwoordelijkheid naar de Bank of China in Hong Kong. Het vervoer van de eurobiljetten vindt plaats door luchtvervoer van Paramaribo naar Schiphol en van Schiphol naar Hong Kong. Medio april 2018 is een geldzending van 19,5 miljoen euro aangehouden en in beslag genomen door het Nederlandse Openbaar Ministerie zonder enige aanleiding.¹Bewust is er gekozen voor deze zaak omdat het bankwezen de belangrijkste en de verst gevorderde financiële instelling is in de strijd tegen witwassen. Met het bankwezen wordt bedoeld op de daarin opererende instellingen die bancaire kernactiviteiten uitoefenen. Voor de strafbaarheid van witwassen is met name de herkomst van het voorwerp het meest kenmerkend. Omdat de criminele herkomst door opsporingsinstanties vaak niet eenduidig kan worden vastgesteld, wordt vaak teruggegrepen naar omstandigheden waaronder de beweemde witwashandelingen plaatsvonden. Deze, volgens justitie niet goed verklaarbare, omstandigheden worden gebruikt om de criminele herkomst aan te tonen. Het bewijs van witwassen mag mede op dit soort typen steunen.²Dit alles vergroot het belang van een kritische kijk op de grenzen en de rechtvaardiging van de manier waarop de inbeslagname plaats vindt.

¹ <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Noord-Holland/Nieuws/Paginas/Beklag-tegen-beslag-op-Surinaamse-gelden-gegrond-geld-moet-terug.aspx>. 13 juni 2019.

² www.interpol.int/Crime-areas/Financial-Crime/Money-Laundering. 13 juni 2019.

De geformuleerde probleemstelling luidt als volgt:

Is de inbeslagname van de 19.5 miljoen euro door het Openbaar Ministerie van Nederland rechtmatig jegens Suriname gelet op Internationale Verdragen?

Ter beantwoording van de probleemstelling zijn er een aantal relevante deelvragen geformuleerd, namelijk:

Wat is het fenomeen witwassen, en de invloed daarvan op het financiële stelsel?

Wat houdt het beginsel van staats immuniteit en immuniteit van executie in?

Hoe is er geoordeeld in voorgaande zaken met betrekking tot staats immuniteit en immuniteit van executie?

Wat is het proces geweest van de inbeslagname in de zaak Centrale Bank van Suriname vs OM Nederland?

Genieten Centrale banken enige vorm van immuniteit in de hoedanigheid van houder?

Doelstelling van de thesis

Het onderzoek heeft tot doel duidelijkheid te scheppen inzake het beslag van de 19,5 miljoen Euro in de zaak Centrale Bank van Suriname vs OM Nederland en de verschillende juridische aspecten die erbij komen kijken ter her verkrijging van de in beslag genomen gelden. Het leerstuk van staatsimmuniteit en strafprocedures wordt hierbij als relatief nieuw gehandhaafd. De essentie van het Internationaal Gewoonterecht wordt hierbij ook betrokken.

Maatschappelijke relevantie

De Republiek Suriname is partij bij verschillende verdragen met andere staten, en lid van talloze organisaties waarbij het bestrijden van witwassen als één van de belangrijkste doelen is. Het is dus belangrijk om te belichten wat de grondslagen zijn voor de inbeslagname van de 19,5 miljoen Euro door het OM van Nederland, en de rechtmatigheid hiervan te toetsen zodat er geen misconcepties ontstaan over financiële gesteldheid van de Republiek Suriname.

Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek is wetenschappelijk relevant, vanwege het feit dat het een recent lopende zaak is waarbij de staat Suriname betrokken is. Het onderwerp staatsimmuniteit is van eminent belang voor zowel de staat als de burger. In dit kader is het van belang om verdragen, wetgeving, doctrine, besluiten, jurisprudentie en documenten van de zaak Centrale Bank van Suriname vs OM Nederland te bestuderen en analyseren om een zo concreet mogelijk antwoord te geven op de probleemstelling. Dit onderzoek kan als basis dienen voor wetenschappelijke doeleinden zoals

lezingen of als chronologische overzicht van de zaak voor degene die geïnteresseerd zijn in deze zaak.

Juridische relevantie

De juridische relevantie vindt zijn grondslag in de verdragen, wetgeving, doctrine uit de vakliteratuur. In het kader van dit onderzoek is er genoeg wet en regelgeving met betrekking tot het bestrijden van witwassen en het terug verkrijgen van in beslag genomen gelden, maar zoals het in jurisprudentie voorgaand is opgelost verschild deze zaak, omdat het Internationaal Gewoonterecht hierbij een belangrijke rol zal spelen ter beantwoording van de probleemstelling.

Methodologie

Het onderzoek zal verricht worden door het raadplegen van de doctrine uit vaktechnisch literatuur, internetbronnen, jurisprudentie, verdragen, wetgeving, krantenartikelen, de documenten van de inbeslagname en interviews. In het kader van dit onderzoek is er een praktijkonderzoek in de vorm van een stage van 6 maanden gelopen op het Advocaten kantoor Naarendorp. Dit specifiek kantoor omdat ze de advocaten en juridische bijstand verleende aan de Centrale Bank van Suriname. Verder heb ik een praktijk onderzoek gedaan door met relevante actoren gesproken te hebben over deze zaak waaronder ex Governor van de Centrale Bank van Suriname. Dit vormt de basis van de verwerkte informatie waarvan juridisch correcte conclusies getrokken worden.

Thesis opbouw

In hoofdstuk 1 zal het onstaanswijze en ontwikkeling van witwassen beschreven worden, waarbij de invloed hiervan op het financiële stelsel van een land besproken wordt. Ook zal de witwaswetgeving van Suriname, en de handhaving hiervan geanalyseerd worden.

In hoofdstuk 2 wordt het begrip staatsimmunititeit en immunititeit van executie beschreven waarbij er aan de hand van relevante jurisprudentie belicht wordt hoe er geoordeeld is in voorgaande soortgelijke zaken.

In hoofdstuk 3 wordt er gekeken naar het proces vanaf het moment van de inbeslagname op Schiphol, en de hierop na volgende ontwikkelingen ter her verkrijging van het geld. Waarbij staatsimmunititeit in strafprocedures wordt uitgelegd en we de doctrine met betrekking tot staatsimmunititeit van Centrale Banken en de immuniteiten waarop de Centrale Bank als houder aanspraak zou kunnen maken.

Ten slotte wordt er een conclusie getrokken op basis van het verrichte onderzoek.

1. DE INVLOED VAN WITWASSEN OF HET FINANCIËEL STELSEL EN DE STRAFBAARSTELLING HIERVAN

1.1 INLEIDING

Witwassen wordt namelijk in verschillende publicaties in verband gebracht met de vermenging van de onderwereld en de bovenwereld.³ Het begrip witwassen (money laundering) werd volgens diverse auteurs voor het eerst gebruikt in de Verenigde Staten in de jaren '20 van de vorige eeuw.⁴ Het was verboden alcoholische dranken te produceren, vervoeren en te verkopen. De maffia⁵ speelde daar handig op in. Met sluikhandel verdiende zij namelijk grote sommen geld. Dit misdaadgeld moest vervolgens op enige manier worden gelegitimeerd. Aangezien vele wasserettes reeds in handen waren van Italiaanse families, viel het niet direct op toen maffia wasserettes begonnen over te nemen. De illegale opbrengsten werden vervolgens vermengd met de contante opbrengsten van de wasserettes, waarna het totaal als omgezet werd gepresenteerd aan de belastingautoriteiten. Het waren uiteindelijk Amerikaanse politiemensen die het begrip witwassen introduceerden. Zij verwezen met deze term naar het gebruik van wasserettes door de maffia, waarbij uit criminele activiteiten verkregen opbrengsten ogenschijnlijk van een wettige oorsprong werden voorzien. Bij deze voorstelling van zaken sluit de term witwassen naadloos aan op hetgeen het verbeeldt. In deze wasserettes waste men niet enkel kleding, maar ook geld.⁶

1.2 HET FENOMEEN WITWASSEN

Juridische betekenis van witwassen op grond van verdragen zoals het VN- Verdrag inzake sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen van November 11, 1990.

a) de omzetting of overdracht van voorwerpen, wetende dat deze zijn verworven uit een criminele

³www.vandale.nl. Onderwereld en bovenwereld zijn twee termen gebruikt ten aanzien van de criminele wereld en de werkende klasse. 13 juni 2019.

⁴Witwassen en financiering van terrorisme 2012, p13.

⁵ www.vandale.nl. Maffia betekend, criminele organisatie.

⁶ Witwassen en financiering van terrorisme 2012, p17.

activiteit of uit deelneming aan een dergelijke activiteit, met het oogmerk de illegale herkomst ervan te verhelen of te verhullen of een persoon die bij deze activiteit is betrokken, te helpen aan de juridische gevolgen van zijn daden te ontkomen;

b) het verhelen of verhullen van de werkelijke aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing, rechten op of de eigendom van voorwerpen, wetende dat deze verworven zijn uit een criminele activiteit of uit deelneming aan een dergelijke activiteit;

c) de verwerving, het bezit of het gebruik van voorwerpen, wetende, op het tijdstip van verkrijging dat deze voorwerpen zijn verworven uit een criminele activiteit of uit deelneming aan een dergelijke activiteit

d) deelneming aan, medeplichtigheid aan, poging tot, hulp aan, aanzetten tot, vergemakkelijken van, of het geven van raad met het oog op het begaan van een van de in de voorgaande opsomming bedoelde daden.⁷

De drie fasen van witwassen zijn:

Plaatsingsfase : In de plaatsingsfase wordt het crimineel verkregen geld voor het eerst in het financiële verkeer gebracht. De witwasser wenst dit geld onopvallend in het economisch verkeer te brengen. Om dit te kunnen, kan het geld (grote sommen) dat bestaat uit bijvoorbeeld kleine coupures (bijv. drugsgeld) worden omgezet naar grote coupures. Verder kunnen er valutawisseltransacties worden verricht.

Vershuieringsfase: In deze fase voert de witwasser verschillende transacties uit, met het doel om het boekhoudspoor te verbreken, oftewel de paper trail. Veelal wordt in deze fase de paper trail verbroken. Het girale geld wordt contant opgenomen, gesplitst, weer gestort, weer opgenomen, naar het buitenland overgemaakt, weer teruggeboekt, weer overgemaakt.

De integratiefase : Hier wordt het geld aangewend voor bestedingen in de bovenwereld. Het

⁷ Verdrag van Wenen 20 December 1988, p 94.

criminele geld wordt in deze fase feitelijk gewit, door bijvoorbeeld de aankoop van onroerend goed.⁸

1.3 WITWASSEN EN HET FINANCIËLE STELSEL

Witwassen wordt wereldwijd beschouwd als een ernstige bedreiging voor de maatschappij in het algemeen en het financiële stelsel in het bijzonder. Als gevolg van betrokkenheid bij witwassen kan de stabiliteit, solidariteit, integriteit en reputatie van het financiële stelsel worden geschaad en het maatschappelijk vertrouwen in het financiële stelsel worden ondermijnd. Allereerst kan witwassen de stabiliteit van het financiële systeem in het geding brengen. Door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) is dit in een onderzoek treffend verwoord.⁹ Volgens het IMF zou de criminele geldstroom een zodanige omvang hebben dat de hoogte van de rente en de wisselkoersen beïnvloed kunnen worden en daarmee de stabiliteit van de wereldeconomie. Dit kan worden veroorzaakt door het feit dat witwassers niet op zoek zijn naar de hoogste rendementen, maar naar de makkelijkste manier om het illegaal verdiende geld in de legale economie te kunnen gebruiken. Daarbij kunnen hun beleggingsbeslissingen regelrecht ingaan tegen wat economisch gezien logisch zou zijn. Door dit soort onvoorspelbare kapitaalbewegingen kunnen economische beleidsmakers op het verkeerde been gezet worden.¹⁰ Een land dat niet adequaat omgaat met de bestrijding van witwassen zal, op internationaal niveau, haar reputatie zien verslechteren. Zo kan bijvoorbeeld de criminele infiltratie in het financiële systeem leiden tot malafide praktijken van medewerkers met financiële schade tot gevolg. Ook kan van buitenaf financiële schade worden toegebracht, zoals cybercrime.¹¹

Witwassen brengt voor een bank en andere financiële ondernemingen ook juridische risico's met zich mee. De juridische risico's herbergen tevens soliditeitsrisico's in zich. Juridische risico's kunnen voortvloeien uit een ontoereikende naleving van wet- en regelgeving. Dit kan resulteren in het risico van rechtszaken, strafvervolgning, boetes, schadevergoedingen en sancties die een

⁸De fasen van het witwasproces getoetst, p 88.

⁹ Vito Tanzi, may 1 1996, money laundering and the international financial system. IMF working paper 96/95, p 14.

¹⁰ De strijd tegen witwassen in het bankwezen, p.64.

¹¹ Artikel 9, Verdrag van Boedapest 23 november 2001.

bedreiging kunnen vormen voor de continuïteit van een instelling. Verder is een wezenlijk risico dat de integriteit en de reputatie van het financiële stelsel, als gevolg van betrokkenheid bij witwaspraktijken, ernstig kunnen worden ondermijnd. De krantenkop met nadelige publiciteit over de Centrale Bank van Suriname die betrokken is bij witwaspraktijken spreekt hoogstwaarschijnlijk al tot de verbeelding.¹²

Als gevolg van de aantasting van de integriteit en reputatie kan ook de ‘levensader’ van het financiële stelsel en een bank in het geding komen, namelijk vertrouwen. Vertrouwen is de basis van het financiële systeem. Een aantasting daarvan kan voor het financiële stelsel in het algemeen en een financiële onderneming grote nadelige gevolgen hebben.

Integriteit van het bankwezen

De belangrijkste activa van een bank is het in haar, en haar medewerkers, gestelde vertrouwen. Vertrouwen kan worden beschouwd als de ‘licentie’ om te kunnen opereren en is essentieel voor de continuïteit van een bank. Het in een bank gestelde vertrouwen wordt in belangrijke mate bepaald door de integriteit en reputatie van een bank. Als gevolg van betrokkenheid bij ongewenste praktijken van potentiële relaties kunnen de integriteit en de reputatie van een bank worden aangetast.¹³

Bescherming van de cliënt

Met de strijd tegen witwassen probeert het bankwezen zich enerzijds te beschermen voor ongewenste praktijken van (potentiële) cliënten, anderzijds wordt hiermee ook juist bescherming geboden aan cliënten. Met behulp van identificatie- en verificatiemiddelen kan worden gewaarborgd dat onbevoegden, bijvoorbeeld personen met een valse identiteit of personen met verkeerde bedoelingen, niet op naam handelen van andere personen of anderszins misbruik maken van de dienstverlening van de bank.¹⁴

¹² Dagblad Suriname 20 januari 2020.

¹³ V. Mul, Banken en witwassen, 2002 p 32.

¹⁴ V. Mul, Banken en witwassen, 2002 p32.

1.4 DE SURINAAMSE WITWASWETGEVING

VN- verdrag

De eerste anti-witwasmaatregel is genomen door de Verenigde Naties. In 1988 is onder leiding van de Verenigde Naties het Verdrag tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen (ook wel het Verdrag van Wenen inzake psychotrope stoffen genoemd) tot stand gekomen, waarbij er 190 staten partij zijn. En het is goedgekeurd in Suriname bij wet van 15 juni 1992, S.B no. 57). ¹⁵Het Verdrag van inzake Psychotrope Stoffen heeft een zeer grote invloed gehad op later genomen initiatieven in andere gremia en dit verdrag wordt alom beschouwd als het eerste internationale instrument waarin de minimale standaard op het gebied van de beteugeling van witwassen is gecodificeerd, in dit verdrag is witwassen voor het eerst in een internationaal strafrechtelijke definitie verwoord. ¹⁶

Het monisme en dualisme

Het monisme gaat uit van één rechtsorde waarin rechtsregels van nationale of internationale oorsprong kunnen zijn. In de monistische opvatting bestaan er in de nationale rechtsorde, regels van internationale origine en regels van nationale origine.¹⁷

Het dualisme gaat uit van twee rechtsordes die van elkaar gescheiden zijn en waar internationale rechtsregels getransformeerd moeten worden tot nationale rechtsregels voordat er een beroep op kan worden gedaan in de nationale rechtsorde. In de dualistische opvatting bestaat in de nationale rechtsorde alleen nationale regels.¹⁸

¹⁵ <http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/wet-verdovende-middelen/>. 13 september 2020.

¹⁶ United Nations, Convention against illicit traffic in narcotic drugs and pschyotropic substances, 1988.

¹⁷ Nolkaemper 2016, p. 468.

¹⁸ Nolkaemper 2016, p. 469.

Suriname kent het gematigd monisme

In Suriname geldt het gematigd monistisch systeem hetgeen inhoudt dat alleen eenieder verbindende bepalingen van internationaalrechtelijke aard rechtstreeks werking hebben in de nationale rechtsorde en wel nadat ze zijn gepubliceerd, zijn grondslag vindt in art 105 en 106 van de Grondwet van de Republiek Suriname.¹⁹

Ieder verbindende bepalingen

Dat blijkt uit de formulering van de bepaling. Er is sprake van eenieder verbindende bepaling indien een/ de verdragsbepaling zodanig zijn geformuleerd met de bedoeling rechten te creëren waarop ook burgers een beroep kunnen doen.²⁰

De hiërarchie tussen de regels van het nationaal en internationaal recht in geval van witwassen

Volgens het dualisme is er geen hiërarchie omdat er uiteindelijk alleen nationale rechtsregels zijn. Volgens het monisme gaat het internationaal recht voor de nationale regel ingeval van onenigheden. Internationaal gewoonte recht kan binnen een hele korte tijd tot stand komen. Indien een staat tegen een regel van het gewoonterecht handelt, die zich bezig is te ontwikkelen, dan is de staat niet gebonden aan die regel van het gewoonterecht. In het internationaal recht is er geen opinio iuris over de juistheid van de monistische of dualistische benadering.²¹

Artikel 38 van het Statuut van het Internationaal Gerechtshof:

¹⁹ Art. 106 Gw: “Binnen de Republiek Suriname geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing, wanneer deze toepassing niet verenigbaar zou zijn met een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten, die hetzij voor, hetzij na de totstandkoming van de voorschriften zijn aangegaan.” Art. 105 Gw: “Bepalingen van de in artikel 103 bedoelde overeenkomsten, welke naar de inhoud een ieder kunnen binden, hebben verbindende kracht nadat zij zijn bekendgemaakt.”

²⁰ Bechan-Pherai 2006, p. 42-46.

²¹ Nolkaemper 2016, p. 90.

1. Het hof, dat tot taak heeft de aan hem voorgelegde geschillen te beslechten overeenkomstig het internationaal recht, doet dit met toepassing van:
 - a. Internationale verdragen, zowel van algemene als van bijzondere aard, waarin regels worden vastgelegd die uitdrukkelijk door de bij het geschil betrokken staten worden erkend.
 - b. Internationale gewoonte, als blijk van een als recht aanvaarde algemene praktijk
 - c. De door beschaafde naties erkende algemene rechtsbeginselen
 - d. Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 59, rechterlijke beslissingen, alsmede de opvattingen van de meest bevoegde schrijvers der verschillende naties, als hulpmiddelen voor het bepalen van rechtsregels.
2. Deze bepaling laat onverlet de bevoegdheid van het Hof een beslissing ex aquo et bono te geven indien de partijen daarmee instemmen.²²

Financial Action Task Force on money laundering (FATF)

Vlak na het Verdrag van Wenen 20 December 1988 inzake de sluikhandel in verdovende middelen en Psychotrope stoffen, is de Financial Action Task Force on Money Laundering opgericht. De FATF is een intergouvernementele organisatie die in 1989 is ingesteld door de destijds G7 met het doel om op internationaal vlak coöperatie en coördinatie te bewerkstelligen ter voorkoming en bestrijding van witwassen. Het FATF-initiatief was primair gericht op de bescherming van de integriteit van het financiële stelsel. Dit initiatief kan worden beschouwd als de belangrijkste aanzet voor de bestrijding van witwassen. De intergouvernementele aard van de FATF houdt in dat er geen juridische rechtsgrond bestaat om lidmaatschap en naleving te verplichten.²³

De kern van de aanbevelingen bestaat nog altijd uit de volgende elementen:

- adequate strafbaarstelling van witwassen en terrorismefinanciering

²² Art. 38 van het Statuut Internationaal Gerechtshof, San Fransisco 26 juni 1945.

²³ Financial Action Task Force on money laundering, Mutual Evaluation Report of the Netherlands, February 2011.

- adequate meldingssystemen van ongebruikelijke/verdachte transacties
- verzekering van een adequate paper trail en kennis van de cliënt
- effectief toezicht op de financiële sector (integriteit/betrouwbaarheid, bedrijfsvoering/ administratieve organisatie/solvabiliteit/liquiditeit/Customer due diligence)
- effectieve opsporing van verdachte/ongebruikelijke transacties (asset freezing en confiscatie)
- effectieve internationale samenwerking/informatie-uitwisseling (bestuurlijk, administratief en strafrechtelijk)²⁴

Suriname is zins 1995 lid van de Caricom ook wel ‘The Caribbean Community and the Common Market’. Waarbij het verdrag van Chaguaramas is ondertekend. Suriname behoort dus tot verschillende organisaties van de Caricom, waarbij de CAFT een belangrijke taak vervult bij de bestrijding van witwassen.²⁵

Wetgeving binnen Suriname met betrekking tot witwassen:

Wet van 5 september 2002, houdende regels terzake het strafbaarstellen van moneylaundering (Wet Strafbbaarstelling Money Laundering) ²⁶

*Wet Identificatieplicht Dienstverleners (WID)(S.B.2002 no.66, zoals gewijzigd bij S.B.2012 no.134 en S.B.2016 no. 32).*²⁷

In overweging genomen hebbende, dat er uitvoering van de verplichtingen voortvloeiende uit de speciale aanbevelingen van de FATF, en in verband met verbetering van het mechanisme ter voorkoming en bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme het noodzakelijk is de

²⁴ www.fatf-gafi.org. September 2020.

²⁵ www.cfatf-gafic.org. September 2020.

²⁶ <https://www.cbvs.sr/wetten/wetten>. Juli 2020.

²⁷ <https://www.cbvs.sr/wetten/wetten>. Juli 2020.

Wet Identificatieplicht Dienstverleners te wijzigen.

*Wet Melden van Ongebruikelijke Transacties (Wet MOT).*²⁸

Op grond van de Wet MOT zijn diverse financiële- en niet-financiële dienstverleners verplicht meldingen van ongebruikelijke transacties te doen bij FIU Suriname. Het betreft in deze ongebruikelijke transacties die mogelijk te maken hebben met Money Laundering en/of de financiering van terrorisme.²⁹

De Meldingsplichtigen zijn:

1. Krediet-, effecten- en beleggingsinstellingen (waaronder ook de bankinstellingen)
2. Levensverzekeringsmaatschappijen
3. Geldwisselkantoren
4. Geld overmakingskantoren
5. Notarissen
6. Makelaars in onroerend goed
7. Accountants
8. Administratiekantoren
9. Advocaten
10. Handelaren in goud, andere edelmetalen en edelstenen
11. Handelaren in motorrijtuigen
12. Aanbieders van kansspelen

Ongebruikelijke Transactie: Conform artikel 12 van de Wet MOT heeft de meldingsplicht niet alleen betrekking op verrichte maar ook op voorgenomen ongebruikelijke transacties. Onder

²⁸http://www.dna.sr/media/69488/S.B._2012_no._133_Wet_wijziging_Melding_Ongebruikelijke_Transacties_MOT.pdf.Juli 2020.

²⁹http://www.dna.sr/media/69488/S.B._2012_no._133_Wet_wijziging_Melding_Ongebruikelijke_Transacties_MOT.pdf.Juli 2020.

voorgenomen transacties wordt verstaan transacties waarover de besluitvorming bij de cliënt heeft plaatsgevonden en is afgerond, terwijl de uitvoering (nog) niet heeft plaatsgevonden.³⁰

Indicatoren: Of een transactie als ongebruikelijk moet worden aangemerkt, wordt vastgesteld aan de hand van indicatoren. De indicatoren zijn voor de dienstverlener een hulpmiddel om te bepalen of een transactie verband houdt met money laundering of de financiering van terrorisme. Hierbij is er een onderscheid gemaakt tussen objectieve - en subjectieve indicatoren. Deze indicatoren zijn vastgesteld in het Besluit Indicatoren Ongebruikelijke Transacties (S.B. 2013 no. 148), waarbij voor elke meldingsplichtige groep de bijbehorende objectieve en subjectieve indicatoren zijn beschreven.³¹

Objectieve indicatoren: Hierbij zijn voor de verschillende categorieën van meldingsplichtigen met allen een verschillend aard van de te verlenen diensten een grensbedrag opgenomen. De instellingen dienen ook te beoordelen of er sprake is van een verband tussen twee of meerdere transacties.³²

Subjectieve indicatoren: Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of de financiering van terrorisme. Hierbij heeft de instelling de verantwoordelijkheid om zelf te bepalen als de transactie gemeld dient te worden omdat er mogelijk sprake is van money laundering of de financiering van terrorisme.³³

Tipping off: Ongebruikelijke transacties moet u melden bij FIU Suriname. U mag uw cliënt niet op de hoogte stellen van het feit dat u een melding heeft gedaan. U en uw medewerkers kunnen niet

³⁰ Wet Mot,
http://www.sbv.sr/media/1088/sb_2012_no_133_wet_wijziging_melding_ongebruikelijke_transacties_mot.pdf.
November 2020

³¹ S.B 2013 no 148,
<http://fiusuriname.org/wetgeving/Besluit%20Indicatoren/S.B.%202013%20no.%20148%20Wijz.%20Besluit%20Indicatoren%20Ongebruikelijke%20Transacties.pdf>. November 2020.

³² <http://fiusuriname.org/wetgeving/WERKMODEL%20WET%20MOT.pdf>. Juli 2020.

³³ <http://fiusuriname.org/wetgeving/WERKMODEL%20WET%20MOT.pdf>. Juli 2020.

strafrechtelijk worden vervolgd noch civielrechtelijk worden aangesproken voor schade die een derde lijdt, als gevolg van het voldoen aan uw meldingsplicht.³⁴

Het melden: Nadat uw instelling een bevestiging van de registratie als meldingsplichtige heeft ontvangen kunt u overgaan tot het doen van meldingen van ongebruikelijke transacties conform de Wet MOT artikel 12 lid 1.

Meldtermijn: Valt een transactie onder het bereik van een objectieve indicator dan geldt een maximaal termijn van 14 dagen. Dat wil zeggen dat een ongebruikelijke transactie op basis van de objectieve indicator binnen 14 dagen gemeld dient te worden bij FIU Suriname. Constaceert een melder dat een transactie valt onder het bereik van een subjectieve indicator, dan dient deze binnen 5 dagen gemeld te worden bij de FIU.³⁵

³⁴ <http://fiusuriname.org/wetgeving%20WET%20MOT.pdf>

³⁵ <http://www.fiusuriname.org/meldplicht>. Juli 2020.

2. PROCEDEREN TEGEN VREEMDE STATEN

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk zal ter inleiding een analyse van de jurisprudentie van het Hof inzake het leerstuk staatsimmunititeit worden weergegeven. Vanwege het doel van de thesis zal dit zich beperken tot de jurisprudentie hierover. Vervolgens zal ook een analyse worden weergegeven van relevant gebleken eerdere jurisprudentie van de HR inzake een de immunititeit van executie.

2.2 HET BEGINSEL VAN STAATSIMMUNITIEIT EN IMMUNITIEIT VAN EXECUTIE

Internationaal recht stelt regels omtrent de uitoefening van rechtsmacht door staten. Naast rechtsmachtscheppende regels, behoren daartoe ook regels die de rechtsmacht van staten beperken. Zo genieten diplomatieke vertegenwoordigers al sinds het vroegste begin immunititeit van de rechtsmacht van de staat waarin zij hun werkzaamheden verrichten. Dit hoofdstuk bespreekt de regels omtrent de immunititeit van staten.

Staats immunititeit naar internationaalrecht

Vreemde staten genieten krachtens internationaal gewoonterecht in beginsel immunititeit van jurisdictie en executie. Naar Nederlands recht zijn van belang artikel 13a van de Wet Algemene Bepalingen³⁶. Hierin staat dat de rechtsmacht van de rechter en de uitvoerbaarheid van rechterlijke vonnissen en van authentieke akten worden beperkt door de uitzonderingen in het volkenrecht erkend. In artikel 436 Rv en artikel 8d Sr wordt de toepasselijkheid van het Nederlandse strafrecht beperkt ‘door de uitzonderingen in het volkenrecht erkend’. Artikel 436 Rv bepaalt als volgt: ‘Beslag mag niet worden gelegd op goederen, bestemd voor de openbare dienst.’³⁷ Op basis van deze bepalingen dient de Nederlandse rechter procedures, met inbegrip van executieprocedures, tegen vreemde staten te toetsen aan het internationaal publiekrecht, met

³⁶Art 13 a Wet Algemene Bepalingen Nederland.

³⁷ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001827/2020-10-01>. November 2020

name de regels met betrekking tot de immuniteit van staten. Strikt genomen zijn de genoemde bepalingen niet noodzakelijk voor deze toetsing, aangezien Nederland de relatie tussen het internationaal recht en het Nederlands recht monistisch benadert. Dit betekent dat de volkenrechtelijke bepalingen kunnen doorwerken in het Nederlandse recht zonder transformatie in de Nederlandse rechtsorde.³⁸ Zo heeft de Hoge Raad met betrekking tot artikel 8d Sr beslist dat deze bepaling ‘weliswaar inhoudt dat de toepasselijkheid van de Nederlandse rechtsmacht bepalingen wordt beperkt door de uitzonderingen in het volkenrecht erkend, doch volgt uit de geschiedenis van de totstandkoming van deze bepaling niet meer dan een wettelijke erkenning van aan het volkenrecht ontleende immuniteit.’ Het bijzondere aan de drie genoemde bepalingen is echter dat zij de rechter staat stellen ook te toetsen aan immuniteiten van internationaal gewoonterechtelijke aard.³⁹

De regels met betrekking tot de staatsimmuniteit (van rechtsmacht en executie) zijn van internationaal gewoonterechtelijke aard. In strafrechtelijke procedures is het OM, overeenkomstig artikel 8a Sr, niet ontvankelijk indien immuniteit aan een vreemde staat en zijn goederen toekomt.⁴⁰ De casus betreft inbeslagneming op gelden van een Centrale Bank van een staat en heeft dus betrekking op immuniteit van executie. Ook conservatoir beslag valt onder de immuniteit van executie. Overeenkomstig het internationaal gewoonterecht genieten staten in beginsel immuniteit voor de rechtbanken van andere staten.⁴¹ Het recht van de staatsimmuniteit is gecodificeerd in het VN-Verdrag over de Immunititeiten van Staten en hun Eigendommen (2004).⁴² Dit verdrag is bij gebrek aan voldoende ratificaties nog niet in werking getreden. De ontwerpers van het verdrag waren wel van oordeel dat ‘the jurisdictional immunities of States

³⁸ Kooijmans 2008, p. 74.

³⁹ HR 8 juli 2008, LJN BC7418, r.o. 6.6, NJ 2011/91

⁴⁰ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2020-07-25.Juli2020>.

⁴¹ X. Yang, *State Immunity in International Law* (Oxford University Press 2012), p. 34 (‘States enjoy immunity before foreign national courts as a principle of customary international

⁴² UN Convention on Jurisdictional Immunities of States and their Property 2 december 2004.

and their property are generally accepted as a principle of customary international law'.⁴³

Immunititeit van executie

Wat immunititeit van executie meer specifiek betreft, heeft het Internationaal Gerechtshof (2012) vastgesteld dat de essentie van het regime inzake staatsimmunititeit van executie, met name het onderscheid tussen staatseigendommen met een commerciële en deze met een niet commerciële (en daarmee publieke) bestemming (zoals neergelegd in artikel 19 van het VN- verdrag), gewoonterecht is, en waarbij immunititeit slechts voor de tweede categorie goederen geldt⁴⁴. De Hoge Raad is van oordeel dat 'de uitvoerbaarheid in Nederland van *zowel conservatoire als executorialle maatregelen* ingevolge art. 13a Wet AB door het internationaal publiekrecht wordt beperkt in die zin dat dergelijke maatregelen zijn uitgesloten tenzij en voor zover sprake is van een geval als bedoeld in art. 19 onderdelen a-c VN- Verdrag.'⁴⁵

Een beroep doen op immunititeit van executie

Staten worden geacht op voet van gelijkheid met elkaar te verkeren, en met deze soevereiniteit wordt van oudsher in strijd geacht dat de ene staat zich aan door de andere staat uitgeoefende overheidsmacht zou moeten onderwerpen. Het doen van uitspraken en de tenuitvoerlegging daarvan vormen bij uitstek voorbeelden van het uitoefenen van overheidsmacht. Tegenwoordig worden deze immuniteiten niet meer als een absoluut gegeven beschouwd.⁴⁶ Waar het immunititeit van jurisdictie betreft, geldt dat deze tegenwoordig vergaand word gerelativeerd. Staten opereren immers in allerlei commerciële aangelegenheden op een met strikt private (rechts)personen vergelijkbare wijze. Op het moment dat een staat op die manier deelneemt aan het rechtsverkeer

⁴³ https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=III-13&chapter=3&clang=_en. Juli 2020

⁴⁴ IGH, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v Italy)*, para. 118 (2012).

⁴⁵ Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Immunititeit van Rechtsmacht van Staten en hun Eigendommen van 2 december 2004, te New York.

⁴⁶ Poorthuis 2014, p. 162.

is een (geslaagd) beroep op immuniteit van jurisdictie veelal niet aan de orde.⁴⁷ Immuniteit van jurisdictie is slechts bedoeld voor de gevallen waarin een vreemde staat handelingen verricht die in verband staan met de uitoefening van een publiekrechtelijke taak van de staat. Of er sprake is van optreden in de publiekrechtelijke hoedanigheid of juist als een strikt private partij, zal worden beoordeeld aan de hand van de aard van het de taak welke de Centrale Bank vervulde op het moment, het doel van het handelen speelt volgens de Hoge Raad geen beslissende rol.⁴⁸

Art. 2, lid 1 van het hiervoor al kort aangestipte VN-Verdrag definieert de staat voor wat betreft de toepassing van het verdrag als volgt:

- ‘(i) the State and its various organs of government;*
- (ii) constituent units of a federal State or political subdivisions of the State, which are entitled to perform acts in the exercise of sovereign authority, and are acting in that capacity;*
- (iii) agencies or instrumentalities of the State or other entities, to the extent that they are entitled to perform and are actually performing acts in the exercise of sovereign authority of the State;*
- (iv) representatives of the State acting in that capacity;’.*⁴⁹

Dit lijkt in lijn met het VN-Verdrag inzake de immuniteit van rechtsmacht van staten en hun eigendommen waar aan het doel van het handelen een ondergeschikte rol wordt toegekend zoals in art 2 lid 2 van dit VN-Verdrag.⁵⁰ Nederland heeft dit verdrag overigens niet ondertekend, noch het geratificeerd. Het verdrag zelf is ook nog niet in werking getreden.⁵¹ Van belang is dan waarop beslag zal worden gelegd. Is dat een goed met een publieke bestemming dat kan worden aangewend in het kader van de werkzaamheden van de staat, dan zal een beroep op immuniteit

⁴⁷ Fox, *The Law of State Immunity* (3rd ed.), Oxford: University Press 2013, p. 479.

⁴⁸ Spiegel 2001, p. 19-22.

⁴⁹ https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/349/411/RUG01-002349411_2017_0001_AC.pdf. September 2020

⁵⁰ Verdrag van de Verenigde Naties inzake de immuniteit van rechtsmacht van staten en hun eigendommen, New York, 2 december 2004, Trb. 2010, nr. 272

⁵¹ HR 5 februari 2010, r.o. 3.4, NJ 2010/524 m.nt. Th. de Boer (Koninkrijk Marokko/Aissaoui).

van executie gehonoreerd moeten worden. Van de werkzaamheden van de staat, dan zal een beroep op immuniteit van executie gehonoreerd moeten worden.⁵²

2.3 JURISPRUDENTIE MET HET LEERSTUK VAN IMMUNITEIT

Morningstar T. vs De Republiek Gabon **In de zaak *Morning Star tT, Gabon* (2016), HR 30 september 2016**

Het Amerikaanse bedrijf Morning Star had ten laste van de Republiek Gabon conservatoir beslag gelegd onder een stichting, Stichting Administratiekantoor NSS en een naamloze vennootschap in liquidatie. In de derden verklaringen (art. 476a Rv) was meegedeeld dat de Republiek Gabon houder was van door het Administratiekantoor uitgegeven certificaten van aandelen in NSS respectievelijk van aandelen NSS. Verder was meegedeeld dat waarschijnlijk liquidatie-uitkeringen aan de Republiek Gabon verschuldigd zouden worden. Vervolgens heeft Morning Star de Republiek Gabon gedagvaard voor de rechtbank Amsterdam en schadevergoeding gevorderd in verband met problemen rond een overeenkomst over afname van schroot. De Republiek Gabon is niet in het geding verschenen en de rechtbank heeft de vordering van Morning Star bij verstekvonnis toegewezen. Het is in overeenstemming met de op het respecteren van de soevereiniteit van vreemde staten gerichte - strekking van de immuniteit van executie om tot uitgangspunt te nemen dat eigendommen van vreemde staten niet vatbaar zijn voor beslag en executie tenzij en voor zover is vastgesteld dat deze een bestemming hebben die daarmee niet onverenigbaar is. Dit strookt met art. 19 onderdeel c VN-Verdrag dat, zoals hiervoor is overwogen, op dit punt valt aan te merken als een regel van internationaal gewoonterecht. Het past voorts bij de vermelde strekking van de immuniteit van executie dat vreemde staten niet gehouden zijn om gegevens aan te dragen waaruit volgt dat hun eigendommen een bestemming hebben die zich tegen beslag en executie verzet. 'Met het hiervoor overwogene strookt dat de stelplicht en bewijslast met betrekking tot de vatbaarheid voor beslag en executie rusten op de schuldeiser die beslag legt of wil leggen op goederen van de vreemde staat en dat, ook indien de vreemde staat in rechte verstek laat gaan, steeds vastgesteld moet worden dat de desbetreffende goederen vatbaar zijn voor beslag. De schuldeiser zal derhalve steeds gegevens moeten aandragen aan de hand waarvan

⁵² Zie bijv. Rb. Rotterdam 1 november 2006, ECLI:NL:RBROT:2006:AZ1571, r.o. 3.8 (Sierra Oil/Republiek Georgië). September 2020

kan worden vastgesteld dat de goederen door de vreemde staat worden gebruikt of zijn bestemd voor, kort gezegd, andere dan publieke doeleinden.⁵³

Azeta vs De staat Chili

De Hoge Raad heeft in het arrest Azeta/Chili uitgemaakt dat indien het voorrecht van de immuniteit van jurisdictie door de verstekrechter is miskend, dit een dergelijk verstekvonnis niet van rechtswege nietig maakt. Vanwege het gesloten stelsel van rechtsmiddelen kan het verstekvonnis alleen via een door de wet geboden voorziening worden aangetast. De achtergrond van die zaak betrof een geschil tussen de Nederlandse vennootschap Azeta en de Republiek Chili, die door de Nederlandse rechter (in een ten tijde van de uitspraak in cassatie nog niet onherroepelijke uitspraak) was veroordeeld tot betaling aan Azeta van een bedrag van vijftien miljoen dollar. Azeta heeft vervolgens conservatoir derdenbeslag gelegd onder de Nederlandse vennootschap JCR, op een aanzienlijke vordering uit hoofde van dividendbelasting, die JCR verschuldigd was aan de Republiek Chili. Voor belastingvorderingen, zoals in die zaak aan de orde, gold naar het oordeel van de Hoge Raad dat deze in het algemeen moeten worden aangemerkt als goederen met een publieke bestemming.⁵⁴

Hoge Raad stelt eerst vast dat de diplomatieke onschendbaarheid die op grond van het Verdrag van Wenen inzake het diplomatiek verkeer (kort gezegd) gebouwen en toebehoren van de zending aanleeft niet aan de orde is omdat het beslagen pand niet daadwerkelijk wordt gebruikt voor de zending. De overwegingen, bekend van het Azeta-arrest, waarnaar de HR ook verwijst, dat naar de thans in Nederland als ongeschreven volkenrecht aanvaarde regels de immuniteit van executie niet absoluut is, en dat staatseigendommen met een publieke bestemming in elk geval niet vatbaar zijn voor gedwongen executie. Daaraan voegt de Hoge Raad toe dat niet de nadere eis geldt dat de staatseigendommen daadwerkelijk worden gebruikt voor publieke doeleinden.⁵⁵

⁵³<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2016:2236>. September 2020

⁵⁴ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2010:BK9154>. September 2020

⁵⁵ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBSGR:2011:BR4127>. Oktober 2020.

Van groot belang is volgens ons de volgende overweging:

‘3.6.2 Het vorenstaande vindt steun in de op 2 december 2004 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen, maar nog niet in werking getreden, Convention on Jurisdictional Immunities of States and their Property (hierna: VN-Verdrag). Het VN-Verdrag behelst een codificatie van het internationale gewoonterecht met betrekking tot de immuniteit van jurisdictie en de immuniteit van executie en de aan een en ander gestelde grenzen (vgl. met betrekking tot de immuniteit van jurisdictie HR 5 februari 2010, LJN BK6673, NJ 2010/524).’⁵⁶

De Hoge Raad wijst vervolgens op art. 21 van dit VN-Verdrag, waaruit blijkt dat immuniteit van executie zich mede uitstrekt tot een goed dat bestemd is om (op enig moment) in de uitoefening van de diplomatieke zending te worden gebruikt, hoewel het goed ten tijde van het treffen van de executiemaatregelen niet daadwerkelijk als zodanig in gebruik is. Het hof kon met juistheid oordelen dat een dergelijke situatie zich in het geval van het beslagen pand voordeed en dat het pand zijn publieke bestemming niet had verloren.⁵⁷

Ahmed vs De staat Congo
HR 28-06-2013, Ahmad/Staat Congo

Ahmed heeft krachtens een vonnis een vordering op de Democratische Republiek Congo en legt beslag op het leegstaande pand van het land in Den Haag.

Hoge Raad

De Hoge Raad overweegt dat, naar de thans in Nederland als ongeschreven volkenrecht aanvaarde regels, de immuniteit van executie niet absoluut is. Staatseigendommen met een publieke bestemming zijn echter in elk geval niet vatbaar voor gedwongen executie (vgl. HR 11-07-2008, HR,2008(Azeta/JCR en Staat).

⁵⁶ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2010:BK6673>. Oktober 2020.

⁵⁷ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2010:BK6673>. Oktober 2020.

Het voorgaande vindt steun in de op 2 december 2004 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen, maar nog niet in werking getreden, Convention on Jurisdictional Immunities of States and their Property (hierna: VN-Verdrag). Het VN-Verdrag behelst een codificatie van het internationale gewoonterecht met betrekking tot de immuniteit van jurisdictie en de immuniteit van executie en de aan een en ander gestelde grenzen.⁵⁸ Naar de thans in Nederland als ongeschreven internationaal publiekrecht geldende regels genieten vreemde staten immuniteit van executie, maar is deze niet absoluut. Staatseigendommen met een publieke bestemming zijn echter in elk geval niet vatbaar voor gedwongen executie (vgl. HR 11 juli 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD1387, NJ 2010/525 (Azeta/JCR en Staat), en HR 28 juni 2013, ECLI:NL:HR:2013:45, NJ 2014/453 (Ahmad/Staat)).⁵⁹ Uit het voorgaande volgt niet dat alle bepalingen van het VN-Verdrag als internationaal gewoonterecht kunnen worden aangemerkt. In dit verband is van belang dat het arrest Ahmad/Staat moet worden gelezen in de context van de daarin aan de orde zijnde vraag of beslag op eigendommen met een publieke bestemming is uitgesloten. Daarbij ging het om eigendommen als bedoeld in art. 21 VN-Verdrag, welke bepaling in deze zaak niet speelt.⁶⁰

2.4 SAMENVATTING UIT DE JURISPRUDENTIE

Immuniteit is een zaak van ongeschreven volkenrecht op het moment dat een beroep daarop niet op een verdrag of wetsbepaling kan worden gebaseerd. Het gaat om de Europese Overeenkomst inzake de immuniteit van Staten uit 1973. Dit verdrag is van weinig praktische betekenis, aangezien het op grond van reciprociteit moet worden toegepast, en daar slechts een handvol (Europese) landen bij aangesloten is. Het bevat niet veel meer dan een absoluut verbod om (behoudens schriftelijke toestemming) conservatoir of executoriaal beslag te leggen op staatsgoederen.⁶¹ Is de vreemde staat ten aanzien waarvan het beroep op immuniteit van executie

⁵⁸ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2016:2236>. September 2020

⁵⁹ ECLI:NL:HR:2013:45. Oktober 2020.

⁶⁰ Artikel 21 VN-verdrag.

⁶¹ Art. 23 Europese Overeenkomst. Zie echter ook art. 26 van de Europese Overeenkomst voor commerciële activiteiten.

aan de orde is géén partij bij de Europese Overeenkomst, dan moet men te rade gaan bij de in Nederland geldende opvattingen over het internationaal gewoonterecht. De gewoonterechtelijke hoofdregel is eveneens tamelijk eenvoudig: staatseigendommen met een publieke bestemming zijn niet vatbaar voor beslag (vgl. ook art. 436 Rv)⁶², waarbij het niet vereist is dat zij op het moment van beslaglegging daadwerkelijk voor die publieke bestemming worden gebruikt.⁶³ De Hoge Raad heeft voor het eerst aanvaard dat een bepaling uit het niet in Nederland geldende VN-Verdrag als regel van internationaal gewoonterecht te lande moest worden toegepast. De Hoge Raad toetst de inhoud van het VN-Verdrag, over de band van het gewoonterecht, integraal in Nederland. Op dit activisme van de Hoge Raad is kritiek mogelijk,⁶⁴ maar het voordeel is dat het gewoonterecht door middel van het VN-Verdrag thans goed ontsloten is. Zowel in geval van conservatoir als executoriaal beslag zijn vreemde staten vrij om daarin toe te stemmen, of vrijwillig eigendommen aan te wijzen om een vordering waarover geprocedeerd wordt mee te voldoen, zodat die eigendommen daarmee vatbaar worden voor beslag.⁶⁵

Buiten deze gevallen is *conservatoir* beslag in het geheel niet mogelijk.⁶⁶ *Executoriaal* beslag is, zoals ook blijkt uit de rechtspraak van de Hoge Raad, wel mogelijk op eigendommen die zich in Nederland bevinden en die ofwel worden gebruikt voor of beoogd zijn voor gebruik voor iets anders dan ‘niet-commerciële overheidsdoeleinden’.⁶⁷ Het moet dan wel gaan om eigendommen die verband houden met de entiteit waartegen het geding zich richtte, met andere woorden, het

⁶² ART. 436 RV (GOEDEREN VOOR DE OPENBARE DIENST)

Beslag mag niet worden gelegd op goederen, bestemd voor de openbare dienst

⁶³ Artikel 1, Verdrag van de Verenigde Naties inzake de immuniteit van rechtsmacht van staten en hun eigendommen.

⁶⁴ De Boer, codificatie van internationaal gewoonterecht is, p. 32.

⁶⁵ Art 18 (a)-(b) en art. 19 (a)-(b) VN-Verdrag.

⁶⁶ Art. 18 VN-Verdrag.

⁶⁷ Art. 19 VN-Verdrag.

moet gaan om eigendommen die verwant zijn aan de overheidsdienst ten aanzien waarvan een voor tenuitvoerlegging vatbare titel bestaat.⁶⁸

⁶⁸ Art. 19 sub (c), slot VN-Verdrag.

3. DE REIKWIJDTE VAN STAATSIMMUNITEIT VOOR CENTRALE BANKEN

3.1 INLEIDING

Ter beantwoording van de onderzoeksvraag zal in dit hoofdstuk een aanvang gemaakt worden met de bespreking van de casus positie 'de inbeslagname van de 19,5 miljoen Euro op Schiphol door het OM van Nederland'. Voorts zal worden besproken of staatsimmunititeit ook in strafprocedures voorkomt en het beginsel van staatsimmunititeit voor Centrale banken in hoedanigheid van houder.

3.2 SCHETS EN UITLEG VAN DE CASUS CBVS VS OM NEDERLAND

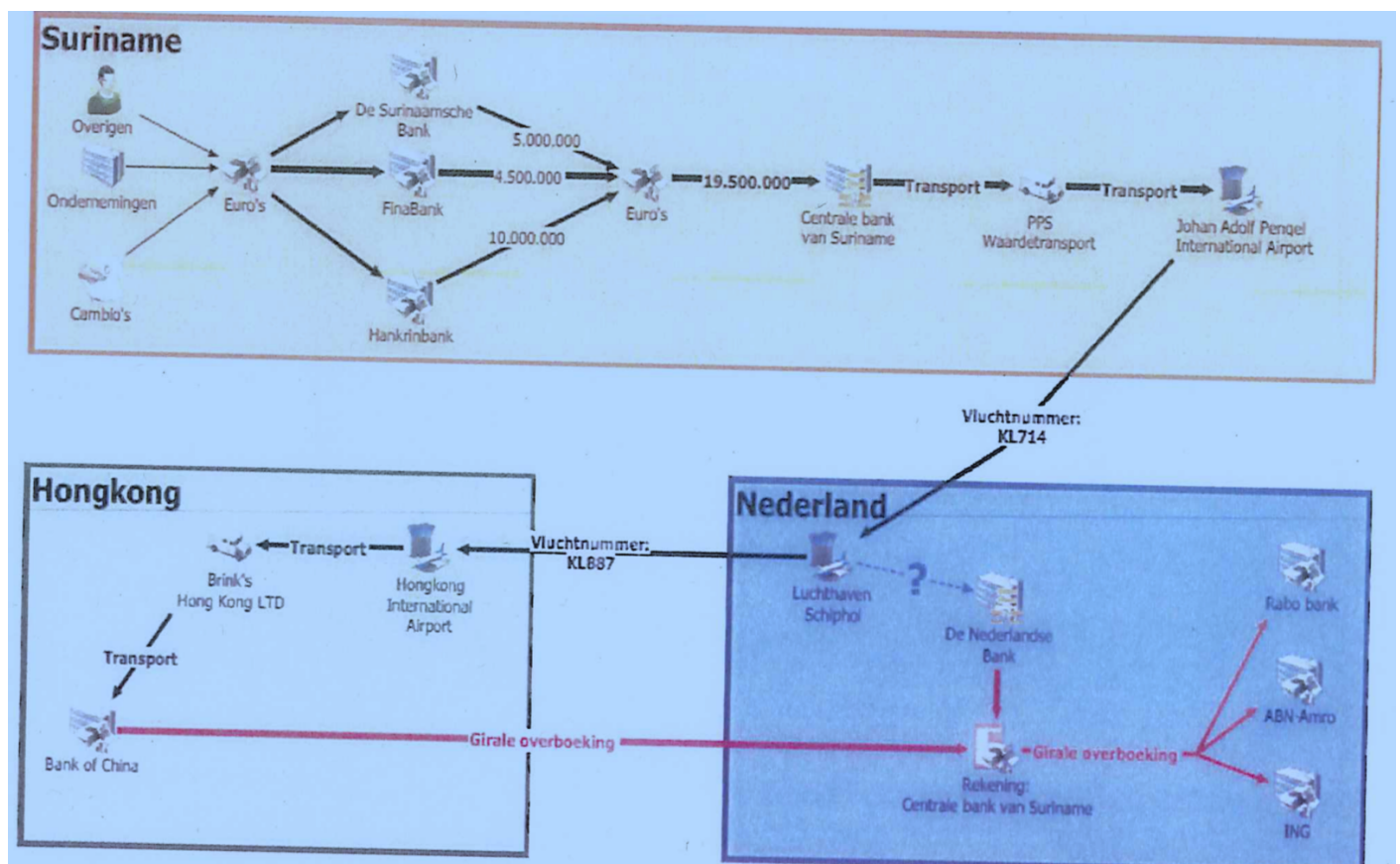

Foto: 13 April 2018, Procesverbaal OM Noord Holland

Hierboven is een schema opgenomen ten aanzien van de routing van de contante geldstroom vanuit Suriname via Schiphol naar Hong Kong. Dit schema ziet op de in beslag genomen contante geldzendingen van 13 april 2018. Verder laat dit schema vervolgens de girale geldstroom zien van Hong Kong naar Nederland als de geldzending niet in beslag zou zijn genomen. Het schema is opgemaakt op basis van door de Douane aangeleverde documenten en de van de Centrale Bank van Suriname ontvangen informatie.⁶⁹

Onderzoek Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst van de Nederlandse Belastingdienst

In het kader van het project Vespasianus viel het de Douane op dat er contante geldzendingen plaatsvonden vanuit Suriname via de luchthaven Schiphol naar Hong Kong. De FIOD ontving van de Douane, informatie over vijf soortgelijke contante geldzendingen in Euro's vanuit Suriname. Het onderzoek behelst ook het beschrijven van strafrechtelijk relevante indicatoren ten aanzien van deze zendingen.⁷⁰

In een eerste bespreking gaf het OM aan dat de zaak inderdaad oplosbaar was, maar alleen indien Klaagsters afstand zouden doen van (een aanzienlijk deel van) het in beslag genomen geld. In dat geval zou geen nader onderzoek hoeven plaatsvinden en zouden Klaagsters nimmer de verdachtenstatus krijgen. Dit kan gekwalificeerd kan worden als te zijn vrijwillige onteigening onder dwang.⁷¹

De CBvS verzorgt de geldzendingen gelet op haar wettelijke taken. Dat zijn ingevolge art. 9 Surinaamse Bankwet 1956 de volgende:

1. Het bevorderen van de stabiliteit in de waarde van de geldeenheid van Suriname;
2. Het verzorgen van de geldsomloop in Suriname, voor zover uit bankbiljetten bestaande, alsmede het vergemakkelijken van het girale betalingsverkeer;
3. Het bevorderen van de ontwikkeling van een gezond bank- en kredietwezen in Suriname;
4. Het uitoefenen van toezicht op het bank- en kredietwezen, het pensioen- en assurantiewezen,

⁶⁹ Aanvangprocess-verbaal FIOD Belastingdienst, documentcode AMB-002,pg 7.

⁷⁰ Klaagschrift ex artikel 552a SV, rechtbank Noord-Holland.

⁷¹ Brief Nauta Dutilh aan OM d.d 16 mei 2018, en brief mrs Everts en Gonesh aan OM d.d. 22 augustus 2018.

het geldwisselverkeer en op het overmakingsverkeer van financiële middelen van en naar het buitenland, één en ander op voet van de daarvoor geldende wettelijke regelingen; het toezicht richt zich mede op de integriteit van de instellingen werkzaam in deze sectoren en sub-sectoren;

5. Het bevorderen en vergemakkelijken van het betalingsverkeer van Suriname met het buitenland;

6. Het bevorderen van een evenwichtige sociaal-economische ontwikkeling van Suriname.”

Deze indicatoren zijn opgesteld aan de hand van onder andere interviews met stakeholders binnen het proces transport van contanten in de vracht en door onderzoek te doen in relevante publicaties van intergouvernementele organisaties, waaronder de FATF en Europol. Gebaseerd op de rapporten” money laundering through the physical transportation of cash” en “why is cash still king?” A strategic report on the use of cash by criminal groups as a facilitator for money laundering” bestaat het vermoeden dat er onregelmatigheden plaatsvinden bij het vervoer van liquid middelen onder andere in de vorm van contanten via de vracht. De contanten zijn in beslag genomen door het OM van NH.⁷²

Uit de rapporten komt onder andere naar voren dat grensoverschrijdend vervoer van liquide middelen een veel gebruikte manier is om de criminele herkomst van geld te verhullen. Het FATF rapport signaleert dat criminele organisaties mogelijk een manier hebben gevonden om het legitieme bank-naar-bank contanten geld transportsysteem te misbruiken. Uit het rapport komt verder naar voren dat zolang crimineel geld op dezelfde wijze als legaal contant geld wordt vervoerd, het verschil tussen beiden moeilijk te onderkennen is.⁷³

Derhalve verdient het grensoverschrijdende vervoer van contant geld extra aandacht. Het Europol rapport onderschrijft dat in het criminele circuit contante betalingen nog steeds de belangrijkste wijze van betaling is. Daar het karakter van georganiseerde criminaliteit voor een belangrijk deel

⁷² Aanvangprocesverbaal AMB-002.

⁷³ www.fatf-gafi.org. Oktober 2020.

internationaal is, zijn ook de daarmee samenhangende geldstromen vaak grensoverschrijdend. Voorts komt naar voren dat Nederland een relatief aantrekkelijke witwasbestemming is voor crimineel geld uit het buitenland. Oorzaken hiervan zijn de daar aanwezige stabiele situatie en een betrouwbaar financieel stelsel. Tevens speelt hierbij mee de geografische ligging, de aanwezige zee-en luchthavens, migratiestromen en handelsrelaties.⁷⁴

3.3 STAATSIMMUNITEIT

3.3.1 STAATSIMMUNITEIT EN STRAFPROCEDURES

De meeste staatspraktijk aangaande immuniteit van executie betreft civiele procedures. Het genoemde VN-verdrag betreft dan ook in de eerste plaats dergelijke procedures. Echter sluit het verdrag strafrechtelijke procedures niet expliciet uit. De definitie van het begrip ‘rechtbank’ in artikel 21(a) van het Verdrag is immers zo generiek (‘any organ of a State however named, entitled to exercise judicial functions’) dat zowel burgerlijke als strafrechtbanken onder dit begrip kunnen vallen.⁷⁵ Dit betekent echter geenszins dat vreemde staten geen recht zouden hebben op immuniteit van executie in strafzaken. Integendeel: een strafprocedure heeft een grotere impact op de soevereiniteit van vreemde staten omdat het strafrecht morele schuld toewijst aan een aansprakelijke persoon. Er wordt daarom van uitgegaan dat staten in beginsel niet strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gehouden krachtens het nationale recht van een andere staat. Een en ander impliceert dat vreemde staten verondersteld worden absolute immuniteit in strafzaken te genieten.⁷⁶ De beperkte immuniteit van executie in civiele zaken waarbij, zoals hoger gesteld, immuniteit niet geldt ten aanzien van staatseigendommen bestemd voor commercieel gebruik – zou dan niet van toepassing zijn op executieprocedures in strafzaken. Toch is dat geenszins zeker.

⁷⁴ Brief van OM aan raadslieden van klagsters d.d.28 December 2018.

⁷⁵ Ad Hoc Working Party of the UNGA Sixth Committee, Annex of Understandings UN Documents (‘the Ad Hoc Committee noted the general understanding that the draft articles do not cover criminal proceedings’). Section 16(4) van de UK State Immunity Act, die strafzaken uitsluit van het toepassingsgebied van de wet.

⁷⁶ Fox en Webb, p. 310. Er is weinig tot geen rechtspraak ter zake. Wel is er een uitspraak van een Franse rechtbank die een autoriteit van een vreemde staat immuniteit toekende in een strafzaak. Hof van Beroep Parijs.

Volgens Fox en Webb is het weliswaar onwaarschijnlijk dat vreemde staten zullen worden vervolgd voor activiteiten die een misdrijf naar nationaal recht vormen, maar als dat toch gebeurt, kan men zich voorstellen dat ontwikkelingen wat betreft immuniteit in civiele zaken ‘might indirectly point the way, should occasion so require, to the fashioning of an exception to immunity from criminal proceedings.’⁷⁷ Één en ander betekent dat de uitzonderingen die voor civiele procedures relevant zijn, evengoed relevant kunnen zijn voor strafprocedures.

Twee posities zijn dus mogelijk:

- (1) Vreemde staten genieten absolute immuniteit van executie in strafzaken.
- (2) Vreemde staten genieten een immuniteit van executie in strafzaken die vergelijkbaar is met die in civiele zaken.

In het eerste geval geniet de CBvS als instrumentaliteit van de staat Suriname sowieso immuniteit. In het tweede geval is een grondigere analyse noodzakelijk.

De tweede positie. Hier wordt er gekeken naar de immuniteit die centrale banken genieten in civiele procedures, en ga ervan uit dat die *mutatis mutandis*⁷⁸ ook op strafprocedures van toepassing is. Geconcludeerd mag worden dat op basis van de tweede positie de CBvS immuniteit toekomt, omdat goederen van centrale banken van vreemde staten niet voor beslag vatbaar zijn, tenminste voor zover ze bestemd zijn voor de uitoefening van overheidsfuncties (wat *in casu* het geval is). In overeenstemming met de rechtspraak van de Hoge Raad ter zake van staatsimmuniteit van executie is het niet relevant of het daarbij gaat om conservatoir dan wel executoriaal beslag.⁷⁹

⁷⁷ Fox en Webb, p. 95.

⁷⁸ Betekenis: nadat veranderd is wat veranderd moest worden.

⁷⁹ HR 30 september 2016, Merk op dat er vrijheid van executie bestaat op basis van artikel 435.M Meisen, Ontwikkelingen in het civielrechtelijk kan een schuldeiser conservatoir beslag in Nederland (Kluwer 2013) pp. 245-246

3.3.2 ‘PAR IN PAREM NON HABET IMPERIUM’

Het adagium ‘par in parem non habet imperium’ men kan geen gezag uitoefenen over zijns gelijke ligt ten grondslag aan het leerstuk van de staatsimmunititeit. Staten zijn soevereine spelers in het internationale recht en worden geacht zich niet te mengen in de interne aangelegenheden van een andere, vreemde staat. Dit beginsel van staatssoevereiniteit brengt ook mee dat de nationale rechter tegen de wil van de vreemde staat geen uitspraak kan doen in een zaak waarin deze vreemde staat gedaagde is. Het beginsel van staatsimmunititeit is tot stand gekomen op basis van wijdverbreide en consistente statenpraktijk en erkend als regel van gewoonterecht. Bij de toepassing door staten ontstaan door interne verschillen, bijvoorbeeld in nationaal beleid en nationale rechtspraak, echter verschillen in de toepassing en interpretatie van de regels van staatsimmunititeit.⁸⁰ Internationale gewoonterecht inzake staatsimmunititeit is gegroeid. De immunititeit van de staat gold jarenlang als absoluut recht: de rechter kon zich op geen enkele grond uitspreken over handelingen die raakten aan interne aangelegenheden van de vreemde staat. In het begin van de twintigste eeuw doet het onderscheid tussen typische overheidshandelingen *acta jure imperii* en handelingen die zich niet onderscheiden van particuliere handelingen *acta jure gestionis* zijn intrede.⁸¹ Deze restrictieve of relatieve immuniteitsleer wordt vandaag de dag vrijwel universeel als de heersende leer geaccepteerd. Het onderscheid tussen particuliere en overheidshandelingen is niet eenduidig. In de statenpraktijk worden twee kwalificaties voor de handeling gehanteerd: óf het doel van de handeling, óf de aard van de handeling is beslissend. Deze restrictieve of relatieve immuniteitsleer wordt vandaag de dag vrijwel universeel als de heersende leer geaccepteerd.⁸²

⁸⁰ E-mail.A.H.Smit(Douane) aan CBvs d.d. 13 April 2018.

⁸¹ Voor een uitgebreidere weergave van deze ontwikkeling: Fox & Webb 2013, p. 25-48.

⁸² Fox & Webb 2013, p. 131.

3.4 HET BEGINSEL VAN STAATSIMMUNITEIT VOOR CENTRALE BANKEN

Anders dan andere landen heeft Nederland geen specifieke wetgeving aangenomen met betrekking tot de immuniteit van executie van staten aangaande de eigendommen van een Centrale bank. Overeenkomstig artikel 13a van de Wet Algemene Bepalingen en artikel 8d Sr betekent dit dat de Nederlandse rechter het internationaal gewoonterecht ter zake dient toe te passen.⁸³

Twee benaderingen ter onderscheiding:

(1) goederen van een Centrale bank zijn slechts voor beslag vatbaar indien ze bestemd zijn voor commerciële doeleinden.

(2) goederen van een Centrale bank zijn nooit voor beslag vatbaar. Wat onderhavig geval betreft, geniet de CBvS op basis van beide benaderingen immuniteit.

Ad 1 Volgens de eerste benadering vereist het internationaal gewoonterecht dat immuniteit van executie op zijn minst wordt toegekend aan goederen die de Centrale bank gebruikt in de uitvoering van zijn door de staat toegewezen taken. Deze benadering stelt goederen van de Centrale bank gelijk met andere goederen van een vreemde staat, overeenkomstig artikel 19(c) van het VN-verdrag.⁸⁴

Overeenkomstig vaste rechtspraak van de Hoge Raad met betrekking tot staatsimmuniteit van executie (aangaande goederen van een vreemde staat in het algemeen) zou dit betekenen dat eigendommen van de Centrale bank die worden gebruikt of zijn bestemd voor publieke

⁸³ Artikel 13a Wet Algemene Bepalingen.

⁸⁴ Article 19(c) van het VN-Verdrag bepaalt dat de vreemde staat geen immuniteit van executie geniet indien ‘it has been established that the property is specifically in use or intended for use by the State for other than government non-commercial purposes and is in the territory of the State of the forum, provided that postjudgment measures of constraint may only be taken against property that has a connection with the entity against which the proceeding was directed.’

doeleinden, niet vatbaar zijn voor conservatoire en executoriale maatregelen.⁸⁵

Er bestaat, althans op grond van Nederlandse rechtspraak, een *vermoeden* dat goederen van de vreemde staat een publieke bestemming hebben, en dus niet voor beslag vatbaar zijn. De wederpartij kan dit vermoeden alleen weerleggen als zij overtuigende argumenten aandraagt dat de goederen *geen* publieke bestemming hebben.⁸⁶In het onderhavige geval rust de ‘stelplicht’ op het OM.⁸⁷

Specifiek wat goederen van centrale banken betreft, hebben nationale rechtbanken zonder meer immuniteit toegekend aan goederen die bestemd waren voor de vervulling van taken toegewezen aan de Centrale bank. Zo besliste het Amerikaanse Gerechtshof voor het Tweede Circuit (onder meer bevoegd voor New York)⁸⁸. Evenzo is ‘het bevorderen en vergemakkelijken van het betalingsverkeer van Suriname met het buitenland’ ingevolge artikel 9(e) van de Surinaamse Bankwet 1956 een essentiële functie van de CBvS, die de kwestieuze geldzendingen dan ook verzorgt op basis van haar wettelijke taken als Centrale bank. Op basis van de eerste benadering geniet de CBvS derhalve immuniteit van executie.⁸⁹

Ad 2. Volgens de tweede benadering, die een algemene tendens in de staatspraktijk lijkt te zijn, is de bescherming die aan goederen van een Centrale bank wordt geboden, ruimer dan de bescherming geboden aan ‘reguliere’ eigendommen van de staat. Op basis van deze benadering is de immuniteit van executie wat betreft goederen van een Centrale bank zo goed als absoluut. Dit blijkt bijvoorbeeld uit artikel 21 van het VN-verdrag, dat bepaalt dat ‘property of the central bank or other monetary authority of the State ... shall not be considered as property specifically in use

⁸⁵ HR 28 juni 2013, ECLI:NL:HR:2013:45, NJ 2014/453 (Congolees consulaat); HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2236, NJ 2017/190 (Morning Star/Gabon). Oktober 2020

⁸⁶ In de zaak Morning Star t. Gabon (2016), HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2236, een zaak die betrekking had op een conservatoir derdenbeslag

⁸⁷ AMB-004, opgemaakt op 7 juni 2018.

⁸⁸ ‘the accumulation of foreign exchange reserves to facilitate the regulation of the peso and the custody of cash reserves of commercial banks pursuant to central bank regulations are paradigmatic central banking functions’

⁸⁹ NML Capital, Ltd. v. Banco Central de la República Argentina, 652 F.3d 172, p.195.

or intended for use by the State for other than government non commercial purposes'. Het verdrag gaat ervan uit dat eigendom van de Centrale bank geen commerciële bestemming heeft, en dus absolute immuniteit van executie geniet. Dit betekent dat zelfs indien bepaalde activiteiten van een Centrale bank op het eerste gezicht een commerciële bestemming hebben, de eigendommen van de Centrale bank toch immuniteit van executie genieten. In die zin vormt artikel 21 een uitzondering op het regime van artikel 19 Slechts in geval van afstand door de vreemde staat van zijn immuniteit, kunnen dwangmaatregelen worden genomen.⁹⁰

Deze absolute benadering erkent dat Centrale banken doorgaans hun soevereine reguleringsfuncties uitoefenen via interventies op de open vrije markt. En dat goederen die zij daartoe aanwenden niet zonder meer als commercieel kunnen worden beschouwd. De tweede benadering wordt gevolgd door Engelse rechtbanken alsook door het Hof Amsterdam.⁹¹

⁹⁰ Artikelen 18-20 VN-Verdrag. Het is betwist of algemene *waivers of immunity*, zoals bijvoorbeeld opgenomen in verdragen inzake investeringsgeschillenbeslechting, volstaan voor afstand van immuniteit van executie, zoals bijvoorbeeld artikel 27.9 van het ICSID-verdrag ('Waiver of Immunity. Each of the Parties expressly and irrevocably waives any claim to immunity

⁹¹ 'Too Sovereign to be Sued: Immunity of Central Banks in Times of Financial Crisis', 124 *Harvard Law Review* 550 (2010) pp.

3.5 GOEDEREN DIE DE CENTRALE BANK VOOR DERDEN HOUDT OF BEHEERT

In het onderhavige geval kan worden aangenomen dat de CBvS goederen (de eurobiljetten) voor derden handelsbanken houdt en beheert tot aankomst bij de Bank of China, waarna de rekening van de Centrale bank van Suriname wordt gecrediteerd. Vervolgens worden de nostro-rekeningen van de Surinaamse banken gecrediteerd door de CBvS.⁹²

Het eigendom is evenwel niet bepalend. Immunititeit van executie geldt ook voor zover de Centrale bank houder is ten tijde van het vervoer en door haar houderschap en beheer uitvoering geeft aan de aan hem toegewezen staatstaken. De Centrale bank heeft in Suriname de taak op zich genomen om aan Surinaamse handelsbanken toebehorende gelden, verzameld in één zending, te exporteren aangezien het niet mogelijk is voor de handelsbanken om dit zelf te doen. Het is niet aan Nederland om deze uitoefening van een aan haar toegewezen staatstaak te betwisten, zelfs al is deze handelwijze niet gebruikelijk in Nederland zelf. Over de precieze wijze waarop de centrale bank de staatstaken uitvoert, gaat immers de vreemde staat, niet Nederland.⁹³

Het bankwezen heeft er belang bij om witwassen te bestrijden.

Enkele fundamentele motieven voor het bankwezen tijdens deze lopende rechtszaak zijn:

- a) De reputatie van de Centrale Bank van Suriname
- b) De reputatie van de staat Suriname
- c) De waarborging van de integriteit van de financiële sector van de Republiek Suriname
- d) Het maatschappelijk vertrouwen in de economie

Sommige buitenlandse wetgeving bepaalt zelfs uitdrukkelijk dat immunititeit ook geldt voor goederen die de Centrale bank voor rekening van derden aanhoudt of beheert. Zo bepaalt artikel 1412 quater van het Belgisch Gerechtelijk Wetboek als volgt:

‘Onder voorbehoud van de toepassing van dwingende supranationale bepalingen, zijn de tegoeden van gelijk welke aard, waaronder wisselreserves, die buitenlandse centrale banken of

⁹² Kennisgevingen van inbeslagneming d.d. 28 mei 2018.

⁹³ Kennisgevingen van inbeslagneming d.d. 28 mei 2018.

*internationale monetaire autoriteiten in België aanhouden of beheren voor eigen rekening of voor rekening van derden niet vatbaar voor beslag. (eigen cursivering)*⁹⁴

Andere staten wiens wetgeving niet uitdrukkelijk immuniteit toekent aan dergelijke goederen, hebben in de rechtspraak evenwel toch deze immuniteit bevestigd. Twee Britse uitspraken kunnen worden aangehaald.

⁹⁴ Gerechterlijk Wetboek van 10 oktober 1967 rechtsgang van België.

CONCLUSIE

In alle genoemde scenario's komt aan de CBvS immuniteit toe zowel in het geval van de Internationale Verdragsbepalingen zoals opgenomen in artikel 19 jo 21 VN-Verdrag waarbij en sprake is van absolute immuniteit als het geval van het internationaal gewoonterecht zoals opgenomen in artikel 13a Wet Algemene Bepalingen. Artikel 21 van het VN-verdrag opteert voor een absolute immuniteit. Op grond van deze omstandigheden wordt aangenomen dat de beslaglegger toerekenbaar onrechtmatig heeft gehandeld en is deze daarmee aansprakelijk voor de hierdoor ontstane schade. Dit betekent dat Nederland in beginsel geen beslag, met inbegrip van conservatoir beslag, kan leggen op goederen van buitenlandse centrale banken. Artikel 436 Rv bepaalt dat beslag niet mag worden gelegd op goederen, bestemd voor de openbare dienst. Op basis van deze bepalingen dienen executieprocedures tegen vreemde staten getoetst te worden aan het internationaal publiekrecht, met name de regels met betrekking tot de immuniteit van staten. Nederland benadert de relatie tussen het internationaal recht en Nederlands recht monistisch. Zo heeft de Hoge Raad met betrekking tot artikel 8d Sr beslist dat deze bepaling weliswaar inhoudt dat de toepasselijkheid van de Nederlandse rechtsmachtbepalingen wordt beperkt door de uitzonderingen in het volkenrecht erkend. Vreemde staten met inbegrip van hun Centrale Banken komen immuniteit van executie toe. De regels inzake soevereine of staatsimmuniteit maken grotendeels deel uit van het internationaal gewoonterecht. Zij zijn slechts in zeer beperkte mate in verdragen neergelegd. Alleen staten kunnen een beroep doen op de regel van staatsimmuniteit. Dat de Centrale Bank formeel als houder inspeelde van de 19,5 miljoen Euro is irrelevant aangezien de CBvS de geldzendingen verzorgde op basis van haar wettelijke taken zoals opgenomen in artikel 9 Surinaamse Bankwet 1956 waarin staat vermeld dat de CBvS het betalingsverkeer van Suriname met het buitenland dient te bevorderen en te vergemakkelijken. Naar het nationale civiele recht van Suriname zijn de gelden eigendom van de drie handelsbanken en is de CBvS slechts houder, echter maakt dit niet uit omdat het houden van de gelden door de CBvS inherent is aan de vervulling van haar publieke taak. Op grond van het bovenstaande mag geconcludeerd worden dat de inbeslagname van de 19,5 miljoen Euro door het OM van Nederland onrechtmatig is jegens Suriname gelet op Internationale Verdragen aangesterkt door het Internationaal Gewoonterecht.

LITERATUURLIJST

A.Nollkeamper 2014

A. Nollkaemper, Kern van het internationaal publiekrecht, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2014, nr. 355; P.H. Kooijmans, Internationaal publiekrecht in vogelvlucht, Deventer: Kluwer 2008.

Bechan-Pherai 2006

W. Bechan-Pherai, 'inleiding tot het Surinaams staatsrecht', Paramaribo: Anton de Kom Universiteit van Suriname.

J. Spiegel 2001

J. Spiegel, Vreemde Staten voor de Nederlandse rechter (diss. Amsterdam VU), Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 2001, p. 19.2

J.Ferwerda & H.C.J Van der Veen 2016

J. Ferwerda & H.C.J. Van der Veen, 'Verkenning methoden en data National Risk Assessment Witwassen en Terrorismedfinanciering', WODC: 2016.

Kooimans 2008

P.H.Kooijmans,' Internationaal publiekrecht in vogelvlucht', Deventer: Kluwer 2008.

Martin Scharenborg 2017

Martin Scharenborg, Witwassen, Serie fraude en integriteit, Gerard Jansen, Amsterdam 2017.

V.Tanzi 1996

V. Tanzi, Money Laundering and the International Financial System, IMF Working Paper 96/55, International Monetary Fund, Washington, 1996

Krantenartikel

Dagblad Suriname, Woensdag 25 December 2019.

Interviews

Mr. E. Naarendorp, Advocaat van de zaak CBvS vs OM Nederland. Juli 2020.

Mr. A Jadoenathmisier, Directeur Economische Zaken/ RVC Centrale Bank van Suriname. 18 oktober 2020

Mr.R.Tjin A Joe, Juridisch adviseur van de zaak CBvS vs OM Nederland. Juli 2020

R. G van Trikt, governor van de Centrale Bank van Suriname. 6 Februari 2020.

Mr. M. Watchman, Advocaat van de zaak CBvS vs OM Nederland. Juli 2020.

Documenten

Aanvangprocess-verbaal FIOD Belastingdienst, documentcode AMB-002,p 7.

Brief Nauta Dutilh aan OM d.d 16 mei 2018, en brief mrs Everts en Gonesh aan OM d.d. 22 augustus 2018.

Brief van OM aan raadslieden van klagsters d.d.28 December 2018.

De Nederlandsche Bank, Leidraad Wwft en Sw; Voorkoming misbruik financiële stelsel voor witwassen en financieren van terrorisme en beheersing van integriteitsrisico's, januari 2014.

E-mail.A.H.Smit(Douane) aan CBvs d.d. 13 April 2018.

FATF, The FATF Recommendations. International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation, Parijs, February 2012.

FATF, Guidance on the risk based approach to combating money laundering and terrorist financing, high level principles and procedures, Parijs, October 2007.

FATF, Mutual Evaluation Report of the Netherlands, Parijs, February 2011.

Geert Delrue, Witwassen en financiering van terrorisme, antwerpen/appeldoorn, ISBN 978-90-446-0060-5,3^{de} herziene uitgave. p.13-17.

Kennisgevingen van inbeslagneming d.d. 28 mei 2018.

Klaagschrift ex artikel 552a SV, rechtbank Noord-Holland.

Musa Elmas, de strijd tegen witwassen in het bankwezen, Tillburg University, 14 juli 2014. P.12.

NML Capital, Ltd. v. Banco Central de la República Argentina, 652 F.3d 172, p.195.

Too Sovereign to be Sued: Immunity of Central Banks in Times of Financial Crisis', 124 *Harvard Law Review* 550 (2010) pp.

T.J. van Koningsveld, de fasen van het witwasproces getoetst, creating a justification for controlling or possessing assets in the essence of money laundering

V. Mul, Banken en witwassen: wetgeving omtrent de beteugeling van het witwassen van geld, Rotterdam: Gouda Quint en Sanders Instituut 1999.

Vgl. H. Fox, *The Law of State Immunity* (3rd ed.), Oxford: University Press 2013, p. 479.

Wetgeving

Besluit Indicatoren Ongebruikelijke Transacties (S.B. 2013 no. 148).

De Grondwet van de Republiek Suriname 187, S.B. 1987 No 116 gewijzigd bij S.B 1992 No. 38.

Gerechterlijk Wetboek van 10 oktober 1967 rechtsgang van België.

Nederlandse Wetboek van strafvordering.

STAATSBESLUIT van 02 juli 2013, houdende wijzigingen van het Besluit Indicatoren Ongebruikelijke Transacties (S.B. 2003).

Wet van 15 mei 1829, houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koninkrijk. Wet algemene bepalingen van nederland.

WET van 5 september 2002, houdende regels terzake het strafbaarstellen van moneylaundering (Wet StrafbaarstellingMoney Laundering).

Wet Melden van Ongebruikelijke Transacties (Wet MOT), S.B 2002 no 65.

WET van 6 augustus 2012, houdende nadere wijziging van de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties (S.B. 2002 no. 65, zoals gewijzigd bij S.B. 2011 no. 96).

WERKMODEL WET IDENTIFICATIEPLICHT DIENSTVERLENERS (WID)(S.B.2002 no.66, zoals gewijzigd bij S.B.2012 no.134en S.B.2016 no. 32).

Verdragen

Het Herziene Verdrag van Chaguaramas, De Bahama's, 1 januari 2006.

Het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, Staatsburg 8-11-1990.

Het verdrag van Boedapest, Verdrag inzake de bestrijding van strafbare feiten verbonden met elektronische netwerken.

IGH, Jurisdictional Immunities of the State (Germany v Italy), para. 118 (2012).

Statuut Internationaal Gerechtshof, San Fransisco, 26 juni 1945.

UN Convention on Jurisdictional Immunities of States and their Property (aangenomen door de Algemene Vergadering van de VN, 2 december 2004).

VN-Verdrag over de Immunititeiten van Staten en hun Eigendommen (2004).

VN- Verdrag inzake sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen van November 11, 1990.

Verdrag van de Verenigde Naties inzake de immuniteit van rechtsmacht van staten en hun eigendommen, New York, 2 december 2004, Trb. 2010, nr. 272

Verdrag inzake, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, staatsburg, 08-11-1990.

Geraadpleegde elektronischebronnen

<https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Noord-Holland/Nieuws/Paginas/Beklag-tegen-beslag-op-Surinaamse-gelden-gegrond-geld-moet-terug.aspx>. 13 juni 2019.

www.vandale.nl. 13 Juni 2019.

<http://www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/geldende-teksten-tm-2005/wet-verdovende-middelen/>. 13 september 2020.

www.fatf-gafi.org. September 2020.

www.cfatf-gafic.org. September 2020.

<https://www.cbvs.sr/wetten/wetten>. Juli 2020.

www.interpol.int/Crime-areas/Financial-Crime/Money-Laundering. 13 Juni 2019.

<https://www.cbvs.sr/wetten/wetten>. Juli 2020.

http://www.dna.sr/media/69488/S.B._2012_no._133_Wet_wijziging_Melding_Ongebruikelijke_Transacties_MOT.pdf. Juli 2020.

HTTP://WWW.DNA.SR/MEDIA/69488/S.B._2012_NO._133_WET_WIJZIGING_MELDING_ONGEBRUIKELIJKE_TRANSACTIES_MOT.PDF. JULI 2020.

www.fatf-gafi.org. Oktober 2020.

http://www.sbv.sr/media/1088/sb_2012_no_133_wet_wijziging_melding_ongebruikelijke_transacties_mot.pdf. November 2020

<http://fiusuriname.org/wetgeving/Besluit%20Indicatoren/S.B.%202013%20no.%20148%20Wijz.%20Besluit%20Indicatoren%20Ongebruikelijke%20Transacties.pdf>. November 2020.

<http://fiusuriname.org/wetgeving/WERKMODEL%20WET%20MOT.pdf>. Juli 2020.

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0001833/2012-01-01>. November 2020.

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=III-13&chapter=3&clang=_en. Juli 2020

https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/349/411/RUG01-002349411_2017_0001_AC.pdf. September 2020

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2016:2236>. September 2020

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2010:BK9154>. September 2020

De Hoge Raad der Nederlanden

HR 11 Juli 2008, NJ 2010/525 (Azeta/ Staat Chili). Oktober 2020

HR 28 juni 2013, no 45, NJ 2014/453 (Congoles consulaat). Oktober 2020

HR 5 februari 2010, NJ 2010/524 m.nt. Th. de Boer (Koninkrijk Marokko/Aissaoui)

HR 2016 2236, NJ 2017/190 (Morning Star/Gabon). Oktober 2020

HR 8 juli 2008, LJN BC7418, r.o.6.6, NH 2011/91. Oktober 2020.

